

ARCHEOLOGICKÝ ÚSTAV AKADEMIE VĚD ČESKÉ REPUBLIKY V BRNĚ

PŘEHLED VÝZKUMŮ

45

ISSN 1211-7250

ISBN 80-86023-64-8

BRNO 2004

3001-

9395458

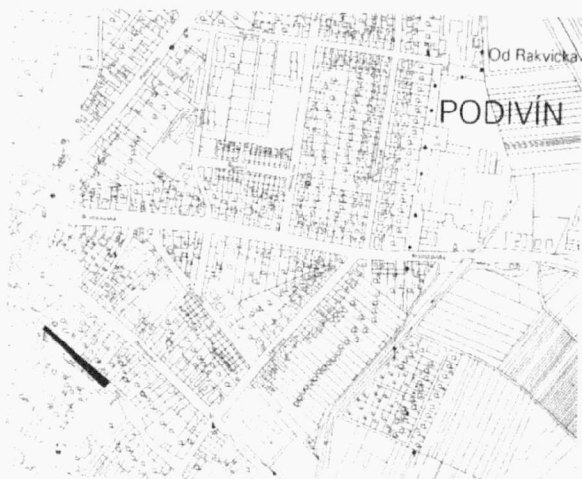
PŘEHLED VÝZKUMŮ 45

- Vydává: Archeologický ústav AV ČR Brno
Královopolská 147, 612 00 Brno
E-mail: infor@iabrno.cz
- Odpovědný redaktor: doc. PhDr. Jaroslav Tejral, DrSc.
- Redakce a příprava pro tisk: Ing. Petr Škrdla, PhD., Mgr. Balázs Komoróczy, PhDr. Lubomír Šebela, CSc.,
PhDr. Rudolf Procházka, CSc., PhDr. Jiří Doležel, Dana Gregorová, Alice Del
Maschio
- Na titulním listě: Jeskyně Švédův stůl. Foto Jiří A. Svoboda
- Tisk: Bekros
- Náklad: 400 ks

© 2004 by the Authors.

All rights reserved.

AÚ AV ČR Brno, Královopolská 147, 612 00



Obr. 42. Podivín, zkoumaná plocha.
Plan der Grabungsfläche.

během 13. století se tento útvar stal městem (Procházka – Doležel, l.c.; Kuča 2002, 314-321).

Geomorfologicky se lokalita nachází na plochem návrší, které tvoří nejzápadnější a částečně izolovaný výběžek střední části Dyjskomoravské pahorkatiny, zvedající se nad plochou a velmi širokou nivou řeky Dyje a jejího severního přítoku Trkmanky. Nadmořská výška ulice Horní Valy se pohybuje od 168,00 do 175,00 m n. m.

Z geologického hlediska náleží Podivín do tzv. vídeňské pánve, jejíž moravská část patří k Dolnomoravskému úvalu.

Poněvadž výkop (hloubka cca 0,4-0,5 m) pro podkladové vrstvy pod vlastní povrch budované komunikace zasáhl jen recentní a novověké navážky, soustředil se vlastní archeologický výzkum v podstatě jen na výkop přípojky dešťového svodu do již dříve vybudované kanalizace v jihovýchodní části lokality. Zde bylo ve dvou řezech (P1 a P2) možno pozorovat jílovité podloží (100) a na ně naléhající hnědý půdní typ (104, příp. 101). V řežu P1 navíc byly zachyceny dvě úrovně uloženin s pozůstatky lidských aktivit (mazanice, uhlíky, zvířecí kost). Protože však nebyl z profilů získán žádný keramický materiál nemáme možnost uložení blíže časově zařadit. S velkou



Obr. 43. Podivín, Horní valy, ilustrační foto.
Ansicht der Strasse Horní Valy während der Bauarbeiten.

pravděpodobností však můžeme říci, že náležely pozůstatkům pravěkého či středověkého osídlení (Holub 2003).

Petr Holub, Archaia Brno o.p.s.

Literatura

- Holub, P. 2003: Podivín, ulice Horní Valy (rekonstrukce vozovky). Nálezová zpráva č. 62/03 uložená v archivu Archaia Brno, o.p.s.
- Klanicová, E. 1997: Podivín v pravěku. Zamyšlení nad ochrannou archeologických památek. In: Podivín. Vlastivědný sborník jihomoravského města. Podivín, s. 89-95.
- Kováčik, P. – Veselá P. v tisku: Podivín (okr. Břeclav), ulice Dolní Valy, Přehled výzkumů 44 (2002).
- Kováčik, P. – Veselá P., Zúbek, A. v tisku: Podivín (okr. Břeclav), Masarykovo náměstí 2, Přehled výzkumů 44 (2002).
- Kuča, K. 2002: Města a městečka v Čechách, na Moravě a ve Slezsku 5. Praha.
- Procházka, R. – Doležel, J. 2001: Současný stav poznání počátků jihomoravských měst, Přehled výzkumů 42 (2000), 25-74.

Resumé

Podivín (Kreis Jihomoravský), Horní Valy. Mittelalter. Siedlung. Rettungsgrabung.

POHOŘELICE (okr. Břeclav)

Horní náměstí. Středověk, novověk. Město. Záchranný výzkum.

Z důvodu stavby domu v severní frontě Horního náměstí v Pohořelicích byl realizován v měsíci září 2003 archeologický dohled nad výkopem základových rýh.

První zmínky o Pohořelicích ležících na přirozené spojnici Brna a Znojma známe ze 13. století. Roku 1222 se připomíná zdejší farní kostel sv. Jakuba Většího. Koncem 13. a ve 14. století byly Pohořelice věnným městem českých královen nebo moravských markraběnek. Původní středověké město bylo obehnáno i prstencem hradeb, ty však byly roku 1443 po dobytí vojsky moravské šlechty a královských měst strženy a roku 1514 se město stává poddanským v rámci perňštejnského panství. Poté se Pohořelice stávají střediskem novokřtěnců, jedno-



Obr. 44. Pohořelice, Horní náměstí, zkoumaná plocha.
Horní Platz. Grabungsfläche.

ty bratrské a existovala zde i velice silná židovská obec, patřící k z největším na Moravě. Z intravilánu města pocházejí dosud jen vrcholně středověké nálezy (Kuča 2002, 333-334; Procházka – Doležel 2001, 35).

Pohořelice leží v nivě řeky Jihlavy. Ve 13. a 14. stol. se v těchto místech hlavní tok Jihlavy dělil na dvě větve a město samotné bylo umístěno strategicky na ostrově. Nadmořská výška lokality se pohybuje okolo 180 m n. m.

Zkoumaná parcela se nachází na severní straně Horního náměstí, poblíž budovy fary. Výkopy základů byly dokumentovány čtyřmi dílčími řezy (P1-P4). Zachyceny byly zděné konstrukce, komunikační horizonty a zahloubené objekty náležející období středověku a novověku (Holub – Merta – Zúbek 2003). V současné době je výzkum ve fázi zpracování.

Petr Holub, Archaia Brno, o.p.s.



Obr. 45. Pohořelice, Horní náměstí, ilustrační foto. Horní Platz, Gesamtansicht.

Literatura

Holub, P. – Merta, D. – Zúbek, A. 2003: Pohořelice. Terénní dokumentace z akce A77/03 uložená v archivu Archaia Brno, o.p.s.

Kuča, K. 2002: Města a městečka v Čechách, na Moravě a ve Slezsku 5. Praha.

Procházka, R. – Doležel, J. 2001: Současný stav poznání počátků jihomoravských měst, Přehled výzkumů 42, (2000), 25-74.

Resumé

Pohořelice, Horní Platz (Bez. Břeclav). Mittelalter, Neuzeit. Stadt. Rettungsgrabung.

POLNÁ (okr. Jihlava).

Zámek. Vrcholný a pozdní středověk, 14.-15. století. Hrad. Záchraný výzkum.

Během úprav parkánové části hradu v Polné (parc. č. 355) bylo na podzim roku 2003 odhaleno nároží západního křídla hradu. Odkrytá základová zeď byla postavena z žulových a rulových článků na zvětřalém rulovém podloží. Na úrovni dnešního terénu na ni dosedá armované nároží z opracovaných žulových bloků. Západní obvodová zeď byla částečně překryta

vrstvou navážky o mocnosti zhruba 150 cm, pod níž byla odkryta část kamenného chodníku, který spojoval nádvoří hradu s parkánem. Ve výkopu pro osvětlení na severovýchodní straně parkánu bylo sesbíráno větší množství fragmentů nádob ze 14.-15. století.

David Zimola, M Vysočiny

Prameny

Zimola, D., 2003: Polná, Zámek – úprava parkánu, nálezozápráva čj. 103-03, uložená v archivu NZ MVJ.

Resumé

Polná (Bez. Jihlava), Burg Polná. Mittelalter – Neuzeit. Siedlung. Rettungsgrabung.

PRAVLOV (Brno-venkov)

Středověk, novověk. Sídlištní aktivity. Záchraný výzkum.

V souvislosti s budováním nového vodovodního řadu v obci Pravlov byl v měsících září a říjnu 2003 realizován archeologický dohled nad výkopovými pracemi.

Obec leží na řece Jihlavě v místech, kde končí sevření hlubokého údolí a řeka se volně rozlévá do poměrně širokého úvalu směrem k Pohořelicím. Nadmořská výška se pohybuje okolo 190 m.

Pravlov byl důležitým bodem na cestě z Brna do Znojma, roku 1222 je zde zmíněn most a mýto. Listinná falza ze 12. století dokládají jeho existenci jako správního centra již k roku 1073, resp. 1104. Patrně již ve 2. polovině 13. století se Pravlov stal zeměpanským městečkem. Jeho půdorys tvoří dva navazující prostory, oddělené od sebe řekou Jihlavou. Levobřežní (východní) část se nazývá Malý Pravlov a jako vydělená ze zdejšího dvora se připomíná již roku 1498. Pravobřežní (západní) prostor má podobu velké nálevkovité návsi s kostelem uprostřed. Jde patrně o starší jádro Pravlova, k němuž je připojeno nově založené obdělne náměstí. Z archeologického hlediska jsou naše znalosti o sídelním vývoji intravilánu zatím zcela nedostatečné (Doležel 2000, 169,176; Kuča 2002, 671).

Dohled byl realizován systémem dokumentace dílčích profilů cca 1,5 m hlubokých výkopů pro vodovodní potrubí. V historickém jádru obce nebyla v žádném z dokumentovaných řezů



Obr. 46. Pravlov, poloha dokumentovaných profilů. Lage der dokumentierten Profile.